

Цевух Ю.О.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри світового господарства
і міжнародних економічних відносин,
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
ORCID ID: 0000-0001-8511-5779*

Крупиця А.С.

*студентка,
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова*

Tsevukh Yuliia

*Ph.D., Associate Professor of Department
of World Economy and International Economic Relations,
Odessa National I.I. Mechnikov University
ORCID ID: 0000-0001-8511-5779*

Krupytsia Alisa

*Student,
Odessa National I.I. Mechnikov University*

СУЧАСНИЙ СТАН МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У КРАЇНАХ ВИШЕГРАДСЬКОЇ ЧЕТВІРКИ

THE CURRENT SITUATION OF MIGRATION PROCESSES IN THE VISEGRAD GROUP COUNTRIES

Міграційний процес має важливе значення у соціально-економічному, суспільно-політичному і культурному житті країн Вишеградської групи. За часів соціалістичного періоду, пересування населення носили обмежений характер. З часом, вже після вступу країн Вишеградської групи до складу Євросоюзу, спостерігається активізація їх участі в європейських міграційних процесах і характеризується збільшенням еміграції, в першу чергу трудової, до Західної Європи, переважно в Німеччину, Францію, Італію і Великобританію. В менших масштабах спостерігається міграція до країн Північної Америки. Якщо порівняти інтенсивність міграційних процесів Вишеградської групи з іншими державами Європейського Союзу, можна відмітити менш активну позицію Польщі, Угорщини, Чеської Республіки та Словацької Республіки, що зумовлено обмежувальним характером політики цих країн, зокрема після Європейської міграційної кризи.

Питання міграційних процесів в Польщі, Угорщині, Чеської Республіки та Словацької Республіки є доволі актуальним у часи сучасності, адже Вишеградська четвірка має стійку та єдину позицію щодо мігрантів та біженців, що було продемонстровано під час обговорення вирішення проблеми міграційної кризи в Європі. Багато вчених цікавилися саме дослідженням причинно-наслідкових процесів міграції в країнах Центрально-Східної Європи і Вишеградської четвірки, зокрема, серед яких Бауєрова Х., Бауєр Т., Бетлій О., Зайцева А., Зелінський З., Каганец М., Качмарчик П., Малиновська О., Марин Д., Окольський М., Роман М.Д., Роман М., Скора М., Скрзипек А., Субан А., Філіпс К., Циммерман К. та інші.

Після приєднання цієї групи країн до ЄС, в них спостерігались диспропорції в соціально-економічному розвитку, у порівнянні зі «старими» членами ЄС, результатом стала диференціація в рівні доходів населення. Така ситуація, а також, високий рівень безробіття призвели до збільшення потоків трудової міграції. Останнім часом між країнами Вишеградської групи і західними країнами виникли й інші міграційні потоки, що носять вельми різноманітний і мінливий характер. У західних країнах з'явилося безліч туристів, робітників, студентів, стажистів. Поляки прямують до Великої Британії, Німеччини, Австрії, Франції, Італії, Швеції для сезонних робіт. Безліч чехів і словаків працюють в Баварії, Австрії та Італії. Усі країни В4 виступають у ролі як країн-імпортерів, так і експортерів трудових ресурсів (рис. 1–2) [3; 4].

У той же час, на кінець 2019 року сальдо міграції було позитивним в усіх чотирьох країнах і дорівнювало 28,09 тис. осіб у Чеській Республіці, 38,78 тис. осіб в Угорщині, 46,06 тис. осіб у Польщі і 3,64 тис. осіб у Словацькій Республіці, про що свідчать дані Європейської Комісії.

Польща поступово трансформується у країну-реципієнта з 2018 р., хоча приймає найбільшу кількість іноземних громадян серед усіх країн угруповання.

Збільшення кількості іммігрантів у країни Вишеградської четвірки в останні роки пов'язано зі схильністю корінного населення до кваліфікованих професій, в той час як трудомісткі

галузі економіки потребують більше робочої сили, що активізує трудову імміграцію.

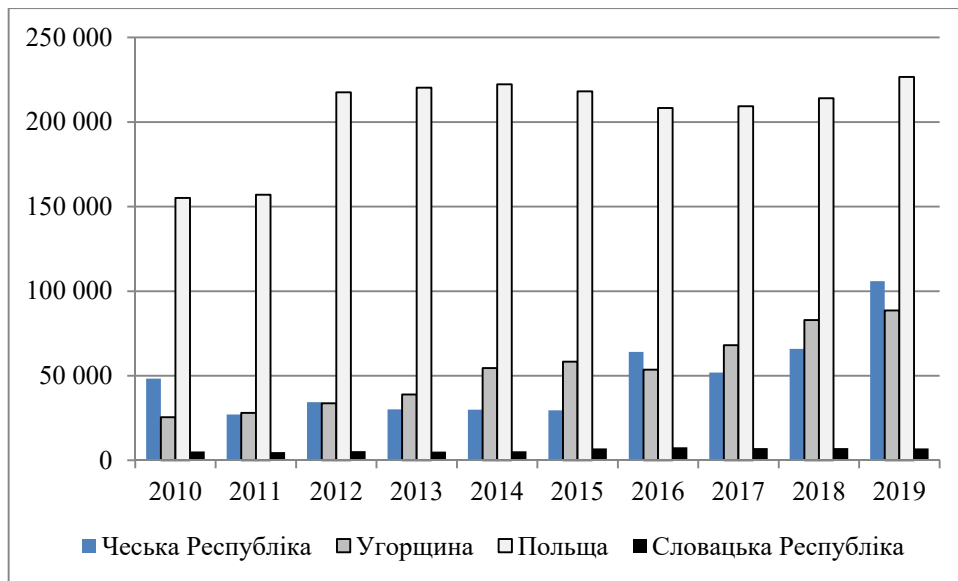

Рис. 1. Динаміка імміграції до країн Вишеградської четвірки, особи [2]

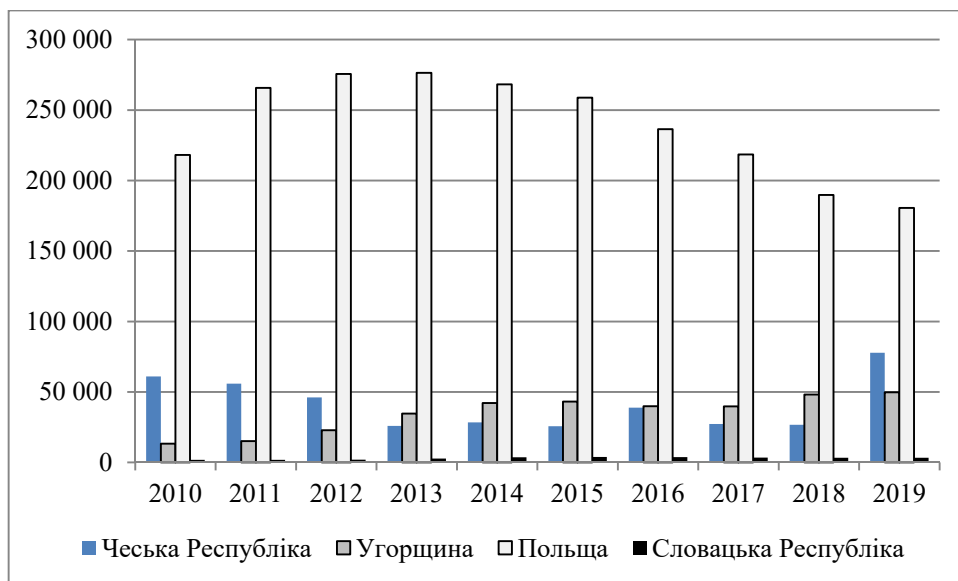

Рис. 2. Динаміка еміграції з країн Вишеградської четвірки, особи [2]

Зауважимо, що Європейська міграційна криза також мала великий вплив на міграційну ситуацію в усіх країнах ЄС, де це питання було поставлено гостро, не виключаючи і країни Вишеградської четвірки. Внаслідок кризової ситуації на Близькому Сході, Угорщина відчула найбільший вплив від кількості прибулих

біженців серед країн Вишеградської групи: кількість заявок про набуття статусу біженця, поданих уперше, досягло 174 тис. (табл. 1). Загальним для всіх країн групи стало вирішення питання про ставлення громадян до врегулювання міграційного кризи. У цьому контексті були прийняті заходи на рівні Європейської Комісії, які сприяли поверненню мігрантів на батьківщину, розселенню біженців в сусідніх до Сирії та Іраку країнах, що забезпечило підтримку європейських країн, у тому числі, і В4 [3; 4].

Таблиця 1

**Кількість заявок про набуття статусу біженця
в країнах Вишеградської групи**

Країна	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Чеська Республіка	485	505	490	905	1 235	1 200	1 140	1 350	1 570
Угорщина	-	-	18 565	41 215	174 435	28 215	3 115	635	465
Польща	4 985	9 175	13 970	5 610	10 255	9 780	3 005	2 405	2 765
Словацька Республіка	320	550	290	230	270	100	150	155	215

Джерело: [2]

Повертаючись до аналізу процесів загальної міграції у країнах В4, необхідно відмітити, що ці країни демонструють покращення соціально-економічних показників, що приваблює трудових мігрантів з інших країн. Упродовж останніх років спостерігалось відносно стабільне зростання економік: у 2019 році ріст ВВП був найвищим в Угорщині (4,58%) і Польщі (4,54%), дещо нижчим – у Словацькій Республіці (2,32%) і Чеській Республіці (2,34%). Зауважимо, що, в силу своїх геополітичних, економічних і демографічних характеристик, ВВП Польщі (532,33 млрд. євро) є найбільшим в абсолютному вираженні, порівняно з іншими країнами угруповання, при цьому, ВВП на душу населення (13870 євро), є найнижчим, хоча цей показник і постійно зростав в останні роки (окрім 2016 р.). У Чеській Республіці найвищий показник ВВП на душу населення серед чотирьох країн (20990 євро), який демонстрував поступове зростання упродовж останніх п'яти років, що свідчить про більш високий рівень життя. Разом з тим, усім країнам Четвірки вдалося досягти суттєвого

зниження рівня безробіття, завдяки проведенню активної політики на ринку праці та імплементації «Стратегії ЄС 2020», яка передбачала зростання економіки з високим рівнем зайнятості та інші соціально-економічні досягнення. У 2019 р. безробіття (у вимірюванні до економічно активного населення) у Чеській Республіці знизилось на 0,2 в.п. і на даний час є найнижчим серед країн угруповання (2%), в Угорщині – на 0,3 в.п. (3,4%), у Польщі – на 0,6 (3,3%) у Словацькій Республіці – на 0,7 (5,8%) [2].

Країни Вишеградської четвірки можна вважати найбільш привабливими для трудових мігрантів з України. Варто відмітити, що привабливість цих країн для іноземців стабільно збільшується, що відображається у збільшенні чисельності трудових мігрантів. Разом з тим, країни «старої» Європи, пропонуючи вищі заробітні плати, кращі соціальний пакет та умови роботи, є більш привабливими для іноземної робочої сили. По відношенню до мігрантів з країн СНД, перевагою країн Вишеградської четвірки є географічна близькість і схожість культур. Після введення безвізового режиму, міграційні мережі розвивались особливо активно і більшість українських трудових мігрантів віддавали перевагу Польщі (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка міграції з України до країн Вишеградської групи

Країна	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Угорщина	146	177	276	457	847	1 394	399	335	387	438
Польща	178	194	241	425	589	439	218	357	760	825
Чехія	699	434	431	489	235	174	88	159	356	571

Джерело: [1]

Значна частина трудових мігрантів з України (38,9%) прямує до Польщі, менше – до Чехії (9,4%) та Угорщини (1,3%), Словаччина отримує невелику кількість мігрантів із України.

Загалом, активізація участі країн Вишеградської групи в європейських міграційних процесах розширила можливості для пошуку роботи і допомогла урівноваженню ситуації на ринку праці, коли відтік надлишкової робочої сили зменшив соціальну напругу через зниження рівня безробіття. Крім того, країни В4,

як експортери робочої сили, отримували доходи у вигляді грошових переказів від своїх мігрантів, які працювали в більш розвинених країнах ЄС. Разом з тим, економічне зростання, поліпшення ситуації на ринку праці, політика залучення іноземної робочої сили поступово перетворили країни угруповання на реципієнтів мігрантів, що, в свою чергу, відобразилось позитивно на економічному розвитку.

Список використаних джерел:

1. Кількість міждержавних мігрантів за країнами в'їзду. Державний комітет статистики України. URL: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/publnasel_u.htm.
2. European Commission. Eurostat database. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>.
3. Skrzypek A., Skóra M. The Future of the Visegrad Group (2018). URL: https://www.progressives-zentrum.org/wp-content/uploads/2018/03/The-Future-of-the-Visegrad-Group_2018_ebook.pdf.
4. Visegrad Group. Migration. URL: <https://www.visegradgroup.eu/migration/migration>.